

הַמְּלוּכָה וְהַמְּשָׁלָה לְחַי עוֹלָמִים

עיון בפרשת השבוע על פי הגר"א (הגאון רבי אליהו קרמר) מוילנא

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

המוסכמה להגבלה המעשית, אשר מלך בטרם כל יציר נברא, מרוחב אין סוף של החופש העליון, של הגבורה והחסד המוחלטים, באין גבול ומדה ובערכה, לעת נעשה בחפצו כל, בלא שום הכרה, בלא שום מעצור, בלא שום תכנ מגביל. אור ההויה המופיע בתור עת מופיע בתור חפץ ג"כ בתור חירות רצון מוחלטה, ועשיתה עשית כל היא, והכל הזה כאין הוא נחשב לגבי הכל העליון, של הממלכה החבויה, של טרם כל יציר נברא. ומ"מ הכל הוא מותאם להדר המלכות האין-סופית, אשר רק אזי מלך שמו נקרא, כלומר שהוא הולך בהמשכה מאוחדת עם המלכות האין-סופית, החבויה מרוב פליאתה, וגם מפני תוכן צמצומה בתבנית כל, ביצירת יצורים בפועל ובמעשה, המראים על עוזו נוראותיה, יוכל הבטוי לסבול את התואר, והתוכן המאיר בהגלות כבודו מרשה על הבטוי, להיות מלך שמו נקרא.

וְאַחֲרֵי כַּלּוֹת הַפֶּלַל לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נֹרָא. המציאות המורגשת, העשויה, הנה ירדה ברצון גבוה ובחפץ עליון ממרום עוזה של היכולת הנשאה, בעלת האפשרות הבלתי מוגבלת, מרומי האין סוף, אל הגבול הצמצום והמורד המוגבל לכל מדרגותיו. אמנם לא לעדי עד יהיה מורד זה ועלבון זה שרוי, כי אם הכל נעשה לשם רוממות גדולה והתנשאות עליונה בחביון עוז עליון, במדה יותר מפוארה באין קץ ותכלית מאותה המדה של הצמצום הגבולי, והאפשרות של הבטוי וקריאת השם הממלכתי. והעליה הזאת, של שיבת ההויה לשיא גדלה, היא ככלות הכל, לא כליה של חורבן והעדר, כ"א ככלות כלה שארי לבבי חלקי אלהים לעולם. השיבה הזאת, של כללות ההויה של הכל, אל מחוז הפצה העליון, השרוי ממעל להצמצום וההגבלה ההויתית, זאת היא עמרת המלוכה העליונה, בנוראותה המוחלטה, אשר אין מקום לשבר את האוזן ביקר מפלאותיה, והמלוכה העליונה האין-סופית היא נזר כל ההתגלות של המלכות כולן. ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא. ונשגב ד' לבדו ביום ההוא.

האדרת והאמונה לחי עולמים. הפינה וההכרה לחי עולמים:

הַגְּאֻלָּה וְהַגְּדֻלָּה לְחַי עוֹלָמִים. הַדְּעָה וְהַדְּבוּר לְחַי עוֹלָמִים: הַיְהוּד וְהַיְהוּדֵר לְחַי עוֹלָמִים. הַיְעוּד וְהַיְעוּדִיקוּת לְחַי עוֹלָמִים: הַיְזוּי וְהַיְזוּת לְחַי עוֹלָמִים. הַחֵייל וְהַחֵיָסֵן לְחַי עוֹלָמִים: הַטְּבֵם וְהַטְּהֵר לְחַי עוֹלָמִים. הַיְהוּד וְהַיְרָאָה לְחַי עוֹלָמִים: הַפְּתֵר וְהַפְּכוּד לְחַי עוֹלָמִים. הַתְּלַקַּח וְהַתְּלַבֵּב לְחַי עוֹלָמִים: הַמְּלוּכָה וְהַמְּשָׁלָה לְחַי עוֹלָמִים. הַנְּזוּי וְהַנְּצַח לְחַי עוֹלָמִים: הַשְּׁגוּי וְהַשְּׁגָב לְחַי עוֹלָמִים. הַעֵז וְהַעֲנֶנְה לְחַי עוֹלָמִים: הַפְּדוּת וְהַפְּאָר לְחַי עוֹלָמִים. הַצְּבִי וְהַצְּדָק לְחַי עוֹלָמִים: הַקְּרִיאָה וְהַקְּדֻשָּׁה לְחַי עוֹלָמִים. הַרְן וְהַרֹמְמוּת לְחַי עוֹלָמִים: הַשִּׁיר וְהַשְּׁבַח לְחַי עוֹלָמִים. הַתְּהַלֵּל וְהַתְּפַאֲרַת לְחַי עוֹלָמִים:

4. עולת ראי"ה א' עמ' מ"ו-מ"ז

אָדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלֹךְ. בְּטָרַם כָּל יַצִּיר נִבְרָא. לְעֵת נַעֲשֶׂה כְּחַפְצוֹ כֹּל. אֲזִי מְלֹךְ שְׁמוֹ נִקְרָא. המלוכה העליונה, מלכות אין סוף במובן העליון, היא היכולת המוחלטה ליצור הכל, לבראה כל, והיכולת החופשית האין-סופית, המצויה תמיד בפועל בגבורה של מעלה, היא האדנות המוחלטה, והמלוכה האמתית, שהיא עומדת למעלה מכל שם, מכל בטוי ומכל קריאה, שהרי האפשרות אין לה קץ ותכלית, והיכולת אין לה גבול והגדרת. הממלכה החבויה, העומדת למעלה מן הקריאה בחביון עוזה, היא המדת כל החמודות, זיו כל הזויות, שמאורה החפץ העליון מתגלה לעשות את כל. ואז בכחינה זו שיש כבר מקום לסמן בשם עת, מפני החפץ האצילי המגביל את המלכות העליונה, לשם הגלותה של ההויה המעשית, אז כבר יש מקום לקריאה המלכותית המוכנה להתצמצם בבטוי ושם. אדון עולם מקור האדנות העליונה, המתעלה גם מכל ציור מלכותי מופשט, יסוד חפץ החפצים ורצון הרצונות, אידיאליות של כל האידיאלים, שלמותה של כל השלמות, אשר מלך, בעצמיותה של הממלכה, בטרם כל יציר נברא. ורוח הקודש העליון, המרחף על פני כל האפשרויות האינסופיות, למעלה למעלה מכל הגבלה מוסכמת, שמצד אור ההכמה

1. בראשית ל"ז, ו-ז

(ו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂמְעוּ נָא הַזֶּלֶם הַזֶּה אֲשֶׁר זָכַמְתִּי: (ז) וְהִנֵּה אֲנִינִי מְאֻלָּמִים אֲלֵמִים בְּתוֹר הַשְּׂדֵה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֵמִי וְגַם נִצְבָה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֲלֵמִיתִיכֶם וְהִנֵּה תִשְׁתַּחֲוּוּן לְאֲלֵמִי: (ז) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲזוּי הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עֲלֵינוּ אִם מְשׁוּל תִּמְשַׁל בְּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שֵׁנָא אֲתוּ עַל זָכַמְתִּי וְעַל דְּבָרֵי:

2. גר"א קול אליהו בראשית ל"ז, ח

בפסוק (בראשית לז. ח) ויאמרו לו אחיו המלוך תמלוך עלינו אם משל תמשול בנו וגו', הנה בפסוק זה רבו הדקדוקים אמנם יש לבאר דכתיב (תהלים כב. כט) לה' המלוכה ומושל בגוים, כי מלך נקרא מי שממנים אותו ברצון העם והוא נגזר מלשון המלכה שמתיעצין למנות את זה עליהם למלך, ומושל נקרא מי שמושל בחזקה על העם, וזהו שאמר לה' המלוכה היינו ישראל מקבלים עליהם עול מלכותו ית' ברצון, ומושל בגוים בחזקה אף שלא ברצונם, אבל לעתיד (זכרי' יד. ט) והיה ה' למלך על כל הארץ שכל העולם יקבלו עול מלכותו ברצון. וכמו כן יש לפרש כי אמר בחלומו שני דברים: "הנה קמה אלומתי" – שמורה על ממשלה שקמה בתוקף. "ותשתחוין לאלומתי" – שמורה על שיקבלו מעצמם עול מלכותו. וזהו שענו השבטים בה"א התימה, המלוך תמלוך עלינו, כי מלוכה צריך להיות ברצונינו וזה ודאי אינו כי אנחנו שונאים אותך ואיך נסכים עליך ברצונינו למנותך מלך עלינו, בשלמא על אחרים יוכל להיות שתמלוך עליהם אבל לא עלינו, אם משול ר"ל אלו ראית בחלום שתהיה מושל בנו זאת יוכל להיות אשר תמשול אפי' בנו לאחר זמן לנקום ממנו, אבל מלך אי אפשר. ומאחר שזאת שראית שתהיה מלך הוא שקר, כן מה שראית שתהיה מושל גם זאת הוא שקר, על דרך (ע"ז י"ז) מדהא ליתא הא נמי ליתא. (ביאור הגר"א משלי כז. שער ב"ר. קול דודי):

3. האדרת והאמונה